

OSPOD je zkratka pro **Orgán** (případně Odbor) **sociálně-právní ochrany dětí**. Jde o instituci státu dohlížející, aby žádné dítě psychicky a fyzicky nestrádalo a mohlo se zdravě vyvíjet. OSPOD se aktivně zabývá ochranou dětí, které jsou identifikovány jako ohrožené. Za ty jsou považovány zejména děti, které přišly o rodiče, nebo se o ně jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu řádně postarat (to se týká i nezletilých cizinců bez doprovodu); děti, jejichž rodiče neplní rodičovské povinnosti dané zákonem, děti v ústavní výchově nebo náhradní péči; děti, které mohou být ohroženy násilím, zanedbáváním, zneužíváním či týráním, nebo trpí závislostmi. OSPOD se také zabývá dětmi, které samy páchají trestnou činností, těm se věnují kurátoři pro mládež. V pravomoci OSPOD jsou **všechny děti mladší 18 let nacházející se na území ČR**. Konkrétní úkony ochrany dětí zajišťuje OSPOD na místně příslušném **Obecním úřadě** a kontakty najdete na webu vaší samosprávy. Pokud rodina neumí dobře česky, OSPOD by jim měl být schopen zajistit bezplatné tlumočení.

Na OSPOD by se měl obrátit každý, kdo má pocit, že dochází k ohrožení dítěte. Pokud na dítěti opakovaně pozorujete stopy násilí nebo je dlouhodobě zanedbané, hladové, špinavé nebo traumatizované, je na místě to hlásit OSPODu. Zejména u závažných porušování práv dítěte, jako je týrání a zneužívání, existuje dokonce oznamovací povinnost. Kdo tedy o takové závažné skutečnosti ví a nekontaktuje OSPOD a Policii ČR, dokonce sám porušuje zákon. Povinnost nahlásit dítě OSPODu má m. j. škola při výskytu neomluvených hodin nebo velkého počtu absencí s podezřením na zanedbání povinnosti školní docházky ze strany rodičů. Oznámení OSPODu je možné i anonymně a obrátit se na něj mohou i samy děti.

Každé oznámení o možném ohrožení dítěte je OSPOD povinen prošetřit. Pracovníci se přitom dotazují rodičů, školy i dítěte a provádějí šetření v domácnosti hlavně s ohledem na to, jestli splňuje základní hygienické normy a jestli má dítě kde spát a učit se. OSPOD zahájí spolupráci se zákonnými zástupci a pak průběžně situaci dítěte sleduje. Pracovníci mají právo hovořit s dítětem o samotě bez přítomnosti rodičů.

OSPOD může také zákonným zástupcům doporučit využití návazných služeb a odborníků. To mohou být terapeutické služby, služby lékařů a dalších specialistů (např. dětský psycholog, apod.), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, ale i volnočasové aktivity aj. V nezbytných případech může OSPOD využívání takových služeb zákonným zástupcům i nařídit. OSPOD ve spolupráci s rodiči, a případně s dalšími aktéry, vytvoří plán ochrany dítěte a jeho plnění pravidelně vyhodnocuje. K tomu slouží i zprávy, které si OSPOD od lidí a organizací pracujících s dítětem vyžádává. Kromě specifických případů mají zákonní zástupci právo nahlížet do spisové dokumentace OSPODu.

Rodiče mají povinnost s OSPODem spolupracovat a řádně a včas se dostavit na schůzky s pracovníky OSPOD, případně i na setkání se zástupci školy či dalšími odborníky. V extrémních případech, kdy je dítě v bezprostředním ohrožení, nebo když selžou všechny ostatní prostředky a domluvené kroky, může OSPOD podat návrh k odebrání dítěte z rodiny - a to i okamžitě - pomocí tzv. rychlého předběžného opatření. Dále situaci dítěte projednává soud, který může rozhodnout o odebrání dítěte z rodiny na delší dobu. Takové soudní rozhodnutí je pak pravidelně revidováno a OSPOD mezitím, je-li to možné, s rodiči dále aktivně pracuje na tom, aby byly naplněny podmínky pro návrat dítěte do rodiny.

Úkolem OSPODu je ale především řešit nepříznivou situaci dítěte a jeho rodiny a pomoci zákonným zástupcům zajistit podmínky pro bezpečí a pohodu dítěte, jeho další zdravý vývoj a vzdělávání. Může pomoci zlepšit špatnou komunikaci mezi rodiči a školou. V případě, že problémy dítěte vycházejí z nevyhovující finanční nebo bytové situace, může pomoci tyto problémy řešit a pomoci rodičům získat prostředky na bydlení, stravu, školní pomůcky, najít vyhovující bydlení, nebo služby které pomohou zlepšit špatnou komunikaci a vztahy v rodině. OSPOD by měl být tedy ze své podstaty v první řadě **nápomocný** orgán pro zlepšení situace dítěte i komunikace v rodině.

Poznámka pod čarou:

Základním zákonem, podle kterého OSPOD pracuje, je Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (359/1999 Sb.)

OSPOD НЬ ЧЕХ УЛСЫН ХҮҮХДИЙН НИЙГМИЙН ЭРХ ЗҮЙГ ХАМГААЛАХ БАЙГУУЛЛАГА ЮМ.

OSPOD гэдэг нь Хүүхдийн **нийгэм, эрх зүйн хамгаалалтын албаны** (эсвэл хэлтэс) товчлол юм. Хүүхдийн бие бялдар, оюун санааны доголдол түүнээс улбаатай эрүүл саруул хөгжих асуудал дээр хяналт тавьдаг төрийн байгууллага юм. OSPOD нь эрсдэлд орсон хүүхдүүдийг хамгаалахад идэвхтэй оролцдог. Эдгээр хүүхдүүд нь эцэг эхээ алдсан эсвэл эцэг эх нь ямар нэг шалтгаанаар зохих ёсоор асран халамжилж чадахгүй байгаа хүүхдүүд байдаг (үүнд харгалзах хүнгүй гадаадын насанд хүрээгүй хүүхдүүдэд мөн хамаарна); эцэг эх нь хуулиар хүлээсэн эцэг эхийн үүргээ биелүүлээгүй гэр бүлийн хүүхдүүд, хүмүүжлийн боловсролын байгууллагад эсвэл асрамжийн газарт байгаа хүүхдүүд; хүчирхийлэлд өртөх, үл хайхрах эрсдэлд өртөж болзошгүй хүүхдүүд, хүчирхийлэл болон дарамтад өртсөн, эсвэл донтох өвчтэй хүүхдүүд байдаг. OSPOD нь гэмт хэрэг үйлддэг хүүхдүүдийг авч үздэг, тэдгээр хүүхдүүдийг хүүхдийн нийгэм, эрх зүйн хамгааллын чиглэлээр мэргэшсэн мэргэжлийн ажилтан хариуцдаг. OSPOD нь Чех улсын нутаг дэвсгэрт **18-аас доош насны бүх хүүхдэд харьяалагддаг**. Хүүхдийг хамгаалах тодорхой арга хэмжээг орон нутгийн **хотын захиргааны** дэргэдэх OSPOD олгодог бөгөөд та тус мэдээллийг хотынхоо вэбсайтаас олох боломжтой. Хэрэв гадаад гэр бүл нь чех хэлээр сайн ярьдаггүй бол OSPOD тэдэнд үнэ төлбөргүй орчуулга хийх боломжийг хангах чадвартай байх ёстой.

Хүүхэд эрсдэлд орсон гэж үзэж буй хэн бүхэн OSPOD-тэй холбоо барьж болно. Хэрэв та хүүхэд дээр хүчирхийллийн үл мөр болох харгалзах хүнгүй, өлсөж, бохирдсон эсвэл удаан хугацаагаар гэмтсэнийг ажиглан олж харсан бол OSPOD-д мэдэгдэх нь зүйтэй. Ялангуяа дарангуйлал, хүчирхийлэл гэх мэт хүүхдийн эрхийг ноцтой зөрчсөн тохиолдолд мэдээлэх үүрэг хүртэл байдаг. Иймд ийм ноцтой баримтыг мэдэж байж OSPOD болон Чех улсын цагдаагийн газартай холбоо бариагүй хэн бүхэн өөрөө хууль зөрчиж байна гэсэн үг. Үүнээс гадна хүүхэд шалтгаангүйгээр удаа дарааллан хичээлээ тасалсан тохиолдолд, эцэг эх нь хүүхдийнхээ хичээлийн ирц дээр хариуцлаггүй ба хайхрамжгүй хандсан гэх шалтгаанаар OSPOD-д мэдэгдэх үүрэгтэй. OSPOD-д мэдэгдлийг нэрээ нууцлах боломжтой бөгөөд хүүхдүүд өөрсдөө ч хандаж болно.

OSPOD нь хүүхдэд аюул учруулж болзошгүй тухай мэдээлэл бүрийг шалгах үүрэгтэй. Үүний зэрэгцээ ажилчид эцэг, эх, сургууль, хүүхдээс нь асууж, тухайн айлд голчлон эрүүл ахуйн үндсэн шаардлага хангасан эсэх, хүүхэд унтах, хичээллэх газартай эсэх талаар судалгаа явуулдаг. OSPOD нь хууль ёсны төлөөлөгч нартай хамтран ажиллаж, улмаар хүүхдийн нөхцөл байдлыг байнга хянаж байдаг. Ажилчид эцэг эхийн оролцоогүйгээр хүүхэдтэй ганцаараа ярих эрхтэй.

OSPOD мөн хууль ёсны төлөөлөгчдөд хяналтын үйлчилгээ, шинжээч ашиглахыг зөвлөж болно. Эдгээр нь эмчилгээний үйлчилгээ, эмч болон бусад мэргэжилтнүүдийн үйлчилгээ (жиш. хүүхдийн сэтгэл зүйч г.м), хүүхэдтэй гэр бүлд зориулсан нийгмийн идэвхижүүлэх үйлчилгээ, мөн чөлөөт цагаа өнгөрөөх болон бусад үйлчилгээ байж болно. Шаардлагатай тохиолдолд OSPOD нь хууль ёсны төлөөлөгчдөд ийм үйлчилгээг ашиглахыг тушааж болно. OSPOD нь эцэг эх, бусад оролцогчидтой хамтран хүүхэд хамгааллын төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг тогтмол үнэлдэг. Энэ нь OSPOD-с хүүхэдтэй ажилладаг хүмүүс, байгууллагуудаас хүсэлт гаргадаг тайлангийн зорилго юм. Тодорхой тохиолдлуудаас гадна хууль ёсны төлөөлөгчид OSPOD-ийн файлын баримт бичигтэй танилцах эрхтэй.

Эцэг эхчүүд OSPOD-тай хамтран ажиллаж, OSPOD-ийн ажилтнуудтай хийх уулзалт, сургуулийн төлөөлөгчид эсвэл бусад мэргэжилтнүүдтэй хийх уулзалтад зохих ёсоор, цагтаа оролцох үүрэгтэй. Онцгой тохиолдолд, хүүхэд шууд аюулд өртөх эсвэл бусад бүх тохиролцсон арга хэмжээ амжилтгүй болсон тохиолдолд OSPOD - хурдан шуурхай арга хэмжээ - гэж нэрлэгдэх хүсэлтийг тавьж хүүхдийг гэр бүлээс нь нэн даруй салган авч болно. Цаашилбал, хүүхдийн нөхцөл байдлыг шүүх хурлаар хэлэлцэж, хүүхдийг гэр бүлээс нь удаан хугацаагаар салган тусд нь байлгах шийдвэр гаргаж болно. Ийм шүүхийн шийдвэрийг дараа нь тогтмол хянаж, боломжтой бол хүүхдийг гэр бүлдээ буцаан өгөх нөхцөлийг хангахын тулд OSPOD эцэг эхтэй идэвхтэй хамтран ажиллана.

OSPOD нь Хүүхдийн нийгмийн эрх зүйн хамгааллын тухай хуулийн (359/1999 Sb.) дагуу үйл ажиллагаагаа явуулдаг.